

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lævini Torrentini, Episcopi Antverpiensis, Poemata Sacra

Torrentius, Laevinus

[S.l.], 1594

Lævini Torrentii De Bello Tvrcico Ad M. Antonivm Bobbam, Cardinalem,
Liber.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69329)

LÆVINI TORRENTII
DE BELLO TVRCICO

AD M. ANTONIVM BOBBAM,

CARDINALEM, LIBER.

VM grauis *Aetolos* per florea rura colonos
 Neglecta (vt perhibent) affligeret ira *Diana*,
 Terribili immisso siluis horrentibus apro,
 Qui stans late segetes, herbasq; virentes,
Palladasq; oleas, & *Bacchi* mivnera vites
 Indomito seuus rostro afflatuq; tremendo
 Erueret, diramq; famem pestemq; moueret,
 Quamuis tunc *Calydon* fortem *Meleagron* habebat,
 Nec tantis opus auxilium quibus vna periret
 Bellua, & insidiis & duro obnoxia ferro,
 Accurrit tamen *Argium* delecta inuentus
 Aeterna ingenti succensa cupidine laudis,
 Si qua forte malum patriis auferre daretur
 Finibus, & tutis concredere semina campis,
 Grandiaq; assuetas stipare per horrea messes.
 Sic etiam *Aemonio* stabat cum litore puppis
 Prima peregrinas visura per aquora terras,
Aesoniden quanquam fato *Phryxea* manebant
 Vellera peruigili primum rapienda *Draconi*,
 Non ideo numero minus accessere frequenti,
 Nec veriti summis socios se adiungere rebus
 Prastantes *Minye*, tot *Achaea* robora pubis,
 Parte aliqua insignem cupidi contingere palmam,
 Nam priscis solenne viris quos lata iulerunt
 Sacula caelesti genitos a semine *Diuum*,
 Perfidiam ulcisci scelerum, portenta domare,
 Parcere non vlli praecleara ob facta labori,
 Nec tantum titulis quantum virtute praire,
 Scilicet vt dulcem meritis extendere famam

S. S.

Possenz.

Possent, & patrio tandem succedere cala.
 Hinc gemini, quorum felicia sidera nautis,
 Tyndarida, hinc Nysa descendens vertice Iacchus,
 Et qui semivirum per Dadala tecta iuuentum
 Extendit victor Theseus, hinc gloria vatum
 Alcides, cuius notum super aethera nomen.
 Aonia aeterno sacrarunt carmine Musa.
 Quid tamen aut apros, aut vasto corpore tauros,
 Aeripedem aut ceruicem fulgentem cornibus aureis,
 Quid Nemea horrendum gelida sub rupe leonem,
 Aut Lerna obscœnis strauisse paludibus Hydram,
 Tot tumidam collis, & tot rabida ora mouentem,
 Ora semel præcisâ modis crescentia miris,
 Humano tantum generi (si vera fatemur)
 Profuit? Angustis conclusæ finibus illæ
 Delituerè fera, stragem nisi læsâ nec ullam
 Fra dedit. Redeant licet, & glomerentur in unum
 Omnia quæ Graiis narrantur mille Camenis
 Heroum cecidisse manu tellure, vel undis
 Prodigia, Infernos etiam terrentia Manes,
 Non ideo egregias bello vastarier vrbes,
 Excindi ferro muros, sedesq; sacratas
 Eueri flammis, manare aut sanguine riuos,
 Fœdâq; captiuas raptari ad stupra puellas.
 Aspiciet quacunque erit illeætabilis ætas,
 Sed melior nostra. nam quid non antè malorum
 Perpeffi sumus ab miseris? At peiora supersunt,
 Si non consiliis, si non communibus armis
 In ferrum summis adnixa viribus omnes
 Pronatis, pro coniugibus, carisq; propinquis,
 Et patria, & dolci pro libertate ruamus.
 Nec verò verbis opus iritare dolorem,
 Atque animo stimulos vel subdere calcar honesto.
 Non ignota queror, nec quæ vaga fama per orbem
 Sparsèrit incertis implens rumoribus aures,

Sed fidis subiectis oculis. nam cernimus eheu
 Cernimus Ismary seruantem claustra profundis,
 Quam ferus obstructis immugit Bosphorus undis,
 Europamq; Asiamq; breuis determinat aestus,
 Funestis saeuum imperiis armuq; tyrannum
 (Quo nullum in terris magis execrabile monstrum)
 Non medio quosdam e populo per saua necantem
 Tormenta, ut Siculis olim qui scepra tenebant
 Finibus, aut ipsos cogentem in praelia reges
 Nunc hos, nunc illos, suasit quos dira libido
 Foederibus ruptis, non more, aut legibus ullis,
 Audaci superare manu, semperq; recentes
 Ducere non iusto partos sibi Marte triumphos,
 At gemere atque infanda pati ludibria victos.
 Et cessamus adhuc, neque nos exempla mouebunt,
 Prisca virum? Claris sunt nunc quoque praemia factis,
 Virtutemq; rependit honos. Quem morte pacisci
 Quis dubitet qui se mortali sorte creatum
 Cogitat, atque aliam sperat post funera vitam?
 Quod si nec virtus, nec honos, nec gloria segnes
 Excitat, at somnum tam saeva incendia rumpant,
 Jam nostros raptura Lares dum sumere vires
 Vulcanum, & flamma patimur vastare sequaci
 Proxima quaque. Suo qua si defensa fuissent
 Auxilio, obiecta poterat tunc mole teneri
 Qui nunc immensis spaciis per saxa, per undas
 Fertur, & excussis exultat victor habenis,
 Oppida tot starent, populiq; & regna manerent,
 Iusta peregrino feruerent bella sub axe,
 Nec verò hunc nostrum quateret Mars impius orbem,
 Nostra nec ad tales venissent saecula ludus.
 Nam modò qui tantis opibus consurgit in astra
 Turca ferox, adeò & mortalia despicit arma
 Improbus, ut magnis ausit concurrere Diuis,
 Quorum nec cultu, nec numine tangitur ullo,

CUM

Cum primùm egressus filius & montibus altis
 Florentes Asia campos vrbesq; petiuit
 Maimetis noua scita ferens mentitaq; sacra,
 Si nostris iam tum proauis mens vlla fuisset,
 Si quis amor patria, si qua in commune voluntas,
 Conatu non difficili, discrimine nullo
 Infandam extruxerent ipso cum nomine gentem.
 Que molles inter populos impune vagata,
 Meandri quos vnda rigat, quos vnda Caystri,
 Pactolusq; fluens auro, nec parcior Hermus,
 Xanthusq; & Simois, magna notissima Troia
 Flumina, iam toties duris exercita factis,
 Vt tandem ad rapidum peruenerat Hellespontum.
 Bithynosq; obsedit agros, opulentaq; regna,
 Tunc quoque quis terra, aut crudo de robore natos
 (Vsque adeo obscura ducunt primordia fama)
 Tot grauidam imperiis, opibusq; armisq; potentem
 Crederet ausuros infesto inuadere bello
 Europam? Inuasere tamen. Discordia tetra,
 Qualis ex hoc nostro furit implacabilis aeo,
 Que Romana graui conuelleret sacra per orbem
 Dissidio, ex forti Latio disungere Graios,
 Et potuit Graios civili accingere ferro,
 Stravit iter, ventisq; impleuit vela secundis,
 Et dedit optata tutos consistere arena.
 Ex illo iratis coeperunt omnia Diuis
 In peius ruere, & magno labefacta tumultu
 Funditus ingentem trahere inclinata ruinam.
 Ipse cruentato vectus per cerula curru
 Mars pater, Iliariis violens qui presidet aruis,
 Et rigidam lustrat Rhodopen, Aemumq; niualetum.
 Horrida mortifera vibrans hastilia dextra,
 Imbellem exosus luxum fœdamq; suorum
 Desidiâ hostilem duxit trans equora classem.
 Nec Bellona noxâ comitem se adiungere genti

Erubuit, cui sola fides, cui Numen in armis,
 Et semper cades, semper sunt proelia cura.
 Threiciis igitur transmissi finibus, ut iam
 Dira sub Arctoo feritas accreuerat axe,
 Tam quibus auxilium quam quos contra arma ferebant,
 Ceu lupus aduersis luctantes cornibus hados,
 Proruerunt pariter, nec passi exurgeret victos.
 Atque ita perfidia merces quam prospicit equor
 Aduersis pulsata Notis, quam surgit ad Arcton,
 Et petit Occasus, & Eoos tendit ad Enros
 Thraca ferox, auidis cesserunt omnia Turcis.
 Sola superfuerat regnis exuta propinquis
 Vrbs tanti caput imperij, tot feta triumphis,
 Et maestos tellure oculos demissa tenebat,
 Ardua ceu duris detonsa securibus ilex,
 Qua prius umbroso consurgens vertice in aurat,
 Et salua decus, & teneris gratissima Nymphis,
 Nunc scabro informis trunco, nec amabilis ulli,
 Luget, & inuisum rursus timet anxia ferrum,
 Funereis arsurat rogis, arsurat caminis.
 Sed tamen ipsa sua stans vi nec tempore paruo,
 Nec paruis opibus potuit conuulsa moueri.
 At lassata malis, dum terra obsessa mariq;
 Clauditur, assiduos ultra non pertulit ictus.
 Post tantas igitur strages & maesta suorum
 Funera, dum nulli cura est succurrere fessis,
 Arx illa imperij veteris, non altera tantum
 Roma, sed & Roma quondam post busta superstes,
 Qua salua Europe poterat quoque salua videri,
 Deserta, indefensa, & cur non prodita; tandem
 Concidit, & magnum sonitu perterruit orbem.
 Nec verò accensum passus languescere Martem
 Victor onans, Macedum populos, regnataq; magna
 Arua duci, Baetris qui firmidatus & Indis
 Optabat nasci plures quas vinceret orbis,

Occasus

Occupat, atque eodem cursu mox Thessala vastat
 Rura, nec Aecidae nutrici parcit Achillis,
 Nec timet infames Latia bis clade Philippos,
 Aut sauos horret Lapithas, gentemq³ bifurmem
 Centauros, Dolopesq³, & duri Martis alumnos
 Myrmidones. Cedunt ferro Peneia Tempe,
 Tempe qua Elysiis poterant contendere campis,
 Sperchiusq³, & gramineis latissima ripis
 Flumina frondosas inter labentia silvas.
 Cedit & Euenus, potat quem pinguis Acarnan,
 Et pote Aetoli cedunt Acheloides vnde.
 Vincitur Epeirus, nec tuta est Illyris ora.
 Cuncta quidem magnis iam pridem impulsâ procellis,
 Cum nihil intactum, nil linqueret asper inausum
 Barbarus infesto tentans fortissima ferro
 (Sed tamen aduersos nonnunquam pertulit ictus,
 Nunc Venetum expertus vires, nunc quantus in armis
 Sarmata, & aratam quatiens grauis Hungarus hastam)
 Sed Byzantina postquam confederat arce
 Imperij rapiens fasces nomenq³ superbum,
 Non instar praedonis & huc grassatur & illuc,
 Sed sua iam nunc esse ratus terraq³ mariq³,
 Omnia quâ magnum lustrat Sol aureus orbem,
 Italiam primum, Italiam sibi poscere demens
 Destinat, & magna penetrare palatia Roma.
 Nec via difficilis portus si classe teneret
 Chaonios, breuis vnde Italas fert cursus ad oras.
 Huc igitur magna contendens mole ruebat
 Fulmen vti, aut atro collectus turbine ventus.
 Exortus sed enim terris nouus vltior Achilles,
 Qui nullo minor Aacidum tunc forte Molossis
 Imperitans, Pyrrhi veteris certissimus heres,
 Non tantum patriis arcebat finibus hostem,
 Sed victum toties adeo perterruit, ut, si
 Talem Parca virum plures seruasset in annos,

Vindis

Viuida vel virtus sociis adiuta fuisset
 Auxiliis, ultra Tanaim gelidosq; fugasset
 Sauromatas, quem nunc patimur tot foeda patrantem
 Flagitia, & dum iura negat sibi nata suisq;
 Miscentem rabido funda atque infanda furore.
 Ille sed ante diem fatis concessit iniquis,
 Rumpere nec nostros queat vlla iniuria somnos.
 Sic victa Epeirus, caso velut Hectore Trois,
 Sic victi Illyrij, victi cessere Liburni.
 Nec mora, peruolitant celeres vada falsa carinae,
 Letus & Ausonia potitur serus hospes arena.
 Cunctaq; se vicisse putans, quâ certa parebat
 Iam via, congestis spoliis pradaq; recenti,
 Ac bene munita quam vi modo ceperat vrbe,
 Navigat, & quotuta magis ferat equore classis,
 Quâ maris Ionij tolluntur ad aethera fluctus,
 Leucatham expugnat, mox & tua Cephale regna.
 Neritos hinc, nemorumque ingis perit alta Zacynthos,
 Et quid non aliud? Sed quis mihi Gracia dignis
 Deploret tua fata modis? quis tristia dicat
 Funera, & exhaustos aduerso Marte labores?
 Non ego foedatis caesorum sanguine cappis
 Tot fortes cecidisse viros hostilibus armis
 Conqueror, (Hand dubia debentur corpora morti,
 Quam qui pro patria subiit post busta superstes
 Viuit, & aeternum famam transfundit in animum)
 Tot verò ingentes versas à sedibus vrbes,
 Tot moles tantorum operum, tot templa, tot aras,
 Quis non indignis animis ferat? Edere versu
 Singula difficile est. Ipsa periistis Athene.
 Quae quanta extiterit clades narrare volenti
 Lingua cadit. quid enim superest nisi fabula tantum,
 Et cinis, & sparsa per inhospita tesqua fauilla?
 O Diuum domus, ô genitrix secunda virorum,
 Beta armis, seta ingenis, nec moribus aureis

Quam

Quàm belli virtute minor, quis culmine tanto
 Deiectam aspiciens lacrymis non impleat ora?
 Tùne illa (vt perhibent) calogratiſſima tellus,
 Tùne illa æternis, Diis nempe auctõribus ipſis,
 Fundata auſpiciis, populos vt iura per omnes
 Equa dares, ſem nutum ſeruare tyranni
 Cogeris, & quæcunq; animo veſana libido
 Extuderit fera iuſſa pati? Ciuilibus olim
 Imperiis cum Roma potens te rexit amico
 Senſiſti victorem animo, viciffe videri
 Vt poſſes. Adeò manſueta & libera iura.
 Quæ nunc nulla manent. Miſera ſeruire neceſſe eſt,
 Aut domino mandante mori. Prò dedecus ingens!
 Tortor è mne manes potius quàm corripis arma?
 Rumpe iugum. Res pulchra mori conſtanter in armis.
 Tu verò ante alias fortunatiſſima terras,
 Quæ tantos inter fluctus rerumq; procellas
 Manſiſti incolumis nimium Diis uſa ſecundis,
 Italia, ò ingens mundi decus, optima ſemper
 Conſiliis ſeu bella ſorent, ſeu fœdera cura.
 Aſpice quàm duris luctetur Græcia fatis,
 Aſpice te quantis nunc efferus ille laceſſat
 Viribus. Audendum eſt contra Metuentibus inſtat
 Improbus, audacem fugiens inglorius hoſtem,
 Ceu lupus inſidias ſepto nocturnus ouili
 Cum ſtruit, at paſtor vigilans, & odora canum vit
 Arma parant, fugit ille, licet rabida ora fatiget
 Dura famas. Adeò tarda atque ignobilis ira eſt.
 Ne tamen audendo quidquam temeraria pecces,
 Antè animo perpende tuo quo robore certes
 Ipſa, quid expectes alios, an ſigna parati
 Iungere quos uſdem inuoluant incendia flammis.
 Magna quidem per te cum res Romanus habebat,
 Sed nunc tuta magis, minus atque obnoxia tetra
 Inuidia, poſtquam Latius qui præſidet aruis

Vittis & sacra redimitus tempora mitra,
 Nec sanus bello, sed religione verendus,
 Et pater, & custos, & magni Numinis instar,
 Fœderibus iungit populos, terrasq; per omnes
 Christiadum pia sacra ferens communibus aris
 Conciliatq; animos, & obortas temperat iras.
 Illi nempe salus, illi tua commoda cura.
 Ille videns quantis Itala res surgere possent
 Viribus æterni si fœderis auctor viramque
 Jungeret Hesperiam, Venetisq; accederet ultor
 Hispanus longo bellorum exercitus usu,
 Magnanimum blando pius impulit ore Philippum
 Non tantum Ausonia & Sicula tellure repostas
 Ut conferret opes, sed quantum Hispania dives
 Possidet Herculeas quâ tenditur vsque columnas,
 Armaq; & aratas ingenti mole triremes,
 Denique se, fratremq; suum, gentemq;, domumq;
 Communi offerret bello. Quis tanta recuset
 Auspicia, hortantesq; sequi in prœlia Diuos?
 Vidimus ut duro vix eluctata duello,
 Tortilis induceto coluber velut ictus aratro,
 Vrbis Venetum, Hadriaci quondam regina profundi,
 Nunc sauo ab impar hosti. Qui victor opimam
 Cum iam vastasset Cyprum, Cypro addere Cretam,
 Scilicet & Crete Corcyram, & plura parabat
 Regna. Sed indignos postquam miserata labores
 Pontificis summi pietas, & fida Philippi
 Dextera communi sese obiecere periculo,
 En aliam rerum faciem. Modo victor ubique,
 Victus abit. Summo qua terruit æthere Diuos,
 Nereaq;, atque imo latitantes æquore Nymphas,
 Ionio in magno disiecta atque obruta classis
 Aut flamma, aut periit ferro, aut seruata triumpho est.
 Tot fortes cecidere duces, tot mersa sub undis
 Corpora magna virum, argentiq;, auriq; talenta.

Et dubitamus adhuc nos huic committere victo
 Accisis iam nunc opibus, quem vicimus ante
 Integris? Repetent fontes, conuersaq; retro
 Flumina circumagent mirantibus agmina ripis,
 Si campis vnquam nos debellabit apertis
 Donec salua manent nobis hæc fœdera, & vnâ
 Preferimus iunctis fulgentia signa manipulis.
 Non ea vis animo. Nostra illum ignauia fecit
 Audentem, & sociis quod non bene fidimus armis.
 Nunc tempus mutare vices, & sumere iustas
 Insonti toties fuso pro sanguine pœnas.
 Sed quia magnanimi cunctis mens nota Philippi,
 Votaq; periuram bello disperdere gentem,
 Presentes illi poscam per carmina Diuos,
 Et precibus iungam lacrymas, nec morte pacisci
 Desugiam ut versis pereat res Barbara fatis.
 Tu verò Hadriaci claustris vrbs addita ponti,
 Vosq; Antenoreo geniti de sanguine ciues
 Hæc versatè animis. Inuet esse Antenore natos,
 Qui capta (ut perhibent) post diruta mœnia Troia
 Euganeis olim consedit finibus exul
 Nobilis, & Phrygia pars non postrema ruine.
 Sed quoniam pacem mediis hic miscuit armis,
 Sollicitus non qua se mole opponeret hosti,
 Sed qua pugnaces euaderet arte Pelasgos,
 Nolim hæc vos exempla sequi. Sint libera semper
 Consilia ante tubam num pax, num bella gerenda,
 Postquam bella placent, iamq; horida cornua ranco
 Cum lituis audita sono, tunc tunc inuet arma
 Arma sequi, sua cuique salus consistat in armis,
 Tunc gladios vibrare, grani tunc spicula dextra
 Cura sit. Aduerso miles qui pectore Martem
 Concitat, ut res cunque cadat, viuens nec egebit
 Laudis, & extento moriens celebrabitur auro.
 Ergo agite, & placido mecum hæc perpendite vultu.

Principiu

Principio cum vos Selymi violentia adegit
 Concertare manu potius quam linquere Cypri
 Regna, licet tuis non sat bene parta decoris,
 Collaudata quidem viribus, sed quis tamen auctor
 Tantopere imparibus suavit concurrere telis?
 Consilio freti vestro desueta sinuq;
 Oblita monitis rapta e penetrabilibus arma,
 Et viduata suis naualia puppibus alto
 Immisere freti notam nullo aequore classem.
 Nam si qua externas abies prius attigit oras,
 Mutandas pelago merces, non bella gerchar,
 Diuitias domino, non allatura triumphos.
 Sed quo lenta quies plures absumpserat annos,
 Hoc magis exarsit rapidi noua gloria Martis.
 Denique non alio certatum tempore tantis
 Est opibus. Ferro ceu secta renascitur Hydra,
 Afflicta creuere ipso in certamine vires,
 Nec frangi potuere animi, nec cedere victi.
 An repetam illius pulcherrima facta diei
 Quo nunquam Ausonia illuxit felicior ora,
 Et quem qui vestra natalem dixerit urbis
 Et mecum facit, & rectum Ioue iudicat equos?
 Usque adeo exanguis iam penè reliquerat artus
 Spiritus, & tenues se vita remorat in auras.
 O quanta accessit Veneta tunc gloria genti!
 Sed multo fatius fuerat non vincere quam nunc
 Victores medio tam foede abistere bello.
 Scilicet aduersis fortes res inde secunda
 Mutatos quatient, & erit victoria fraudi.
 Si quantis animis prostratum vicimus hostem,
 Iunisset parili virtute incumbere victo,
 Libera sub nostris ageret nunc Gracia signis,
 Et nemora incolerent reduces Parnassia Musæ.
 Sub iuga venisset Rhodope, venisset & Amnis,
 Fluminaq; Orptheo quondam sistentia cantu.

Nec tam sublimi se vertice tolleret Ister,
 Et trepida ostriferi turbarent litora Ponti.
 Quod tamen interea perit periisse sinamus,
 Dum stimulos animo subdat pudor, iraq; segnes
 Excitet, & magna rursus vi mittat in hostem.
 Quem sic cunctando patimur modo cruda mederi
 Vulnera, ceu positus serpens nouus exilit annis,
 Vtrò aderit multo repetens cum sanguine pœnas.
 Nec verò hic exors damni, aut illa sus abibit
 Qui nunc dissimulet, iurataq; fœdera fallat
 Improbis, aut Geticis addat se transfuga castris.
 Vnà odere omnes, timidos magis, horrida semper
 Amplexi imperia, & metuentes parcere Turca.
 Postquam igitur sumptis posita est spes omnis in armis,
 Duremus. Meritam referet constantia laudem.
 Tuq; adeò sancti decus immortale Senatus,
 Piereis olim docuit quem Pallas in antris
 Et sapere, & magnas res magno condere versu,
 Bobba pater venerande, huius mihi carminis auctor,
 Purpureas inter vittas crinemq; decorum
 Hanc sine sacrato tibi vertice serpere laurum,
 Et mecum vnanimes compelle in prœlia reges.
 Tu maris Ionij tuta vada salsa carina
 Peruolitans pulsos iterum toto equore Turcas,
 Disiectaq; canes classes, atque obruta ponto
 Corpora. Dein Libycas seu te fert cursus ad oras,
 Seu pingues Asia campos, victricia latè
 Signa per ignotas facies effulgere gentes,
 Dum Solymos venias Galileaq; letus ad arua,
 Atque illo tandem statuas in monte tropæum.
 Quem Deus humano latitans sub corpore summi
 Supplicij esse locum voluit cum morte subacta
 Aeternum humano generi reseravit Olympum.
 Ipse ego ceu magna quondam subuecta triremi
 Cymba ferar, casus & te comitabor in omnes.